

izpustiti. Toda če se to ni zgodilo v prvem natisu, se bo moralo v drugem, ker je pisava šla preko njegovega pravila.

Pisava ostalih oblik s staroslovensko predpono se v tej dobi, kakor smo že omenili, še ni mogla sprejeti. Popuščali so jo celo tisti pisatelji, ki so jo sami uvedli v pisavo.¹ Vzdrževal jo je edino še Levstik, ali tudi ta ne dosledno in enakomerno. Zelo pogosto jo je pisal v prevodu Kraljedvorskega rokopisa (1856), a pozneje jo je jel zopet opuščati.² Teoretično se je potegoval v tej dobi zanj Božidar Raič, vnet prijatelj stare slovenščine, po kateri bi bil rad uravnal sploh vso našo pisavo. V pretresu Slovenskih beril za 3. in 4., 5. in 6. gimnazijski razred, ki sta jih sestavila Bleiweis in Miklošič, je grajal v Novicah l. 1856. med mnogo drugimi, v tedanji pisavi navadnimi oblikami tudi sledeče: zrastejo, zvišuje, nazočenje, namesto katerih je hotel imeti: vzrastejo, vzvišuje, navzočenje.³ V pretresu Miklošičevega berila za sedmi gimnazijski razred je grajal v Glasniku leta 1858. zopet oblike kakor: izhod, iztočni, izgled, izrastejo namesto vzhod, vztočni, vzgled, vzrastejo, češ da pomenja predpona »iz = ex, aus; vz pa auf, empor; večkrat tudi pretvarja vršivni glagol v nedovršivni: budití, wecken, vzbudití, erwecken, pa ne izbuditi.«⁴ Miklošič je bil prijatelj fonetične

pisave, zato je prosil Navratila, da je odgovoril Raiču¹, češ: »Tudi g. Miklošič vé, kako bi moralo biti kaj po staroslovenski... ali g. M.(iklošič) vé tudi to, da zdaj nismo več stari Slovenci... Narodna raba mora (99) biti zapoved vsakemu jezikoslovcu, ki nima pravice sam ob sebi ničesar popravljati« (100). In nato mu je med drugimi popravami povedal tudi glede naše predpone: »kedaj bi trebalo pisati po starosl. s (z), iz, vz..., to ve menda tudi g. M.(iklošič); ali težko je to reč zdaj po „železnih prav.“(ilih) doognati, zato ker so se take besedice sčasoma zlo obrusile in spremenile, pa tudi zato, ker jih niso pisali tudi pisavci starosl.(ovenski) po železnih pravilih. Tako se je spremenil tudi starosl. „vzbz“ pri nas v „z-“, tudi v „iz“ (zveličar, izveličar itd.); vendar še: vzeti, vzdigniti.« (161) Tako Miklošič. Da se je stara predpona obrusila v: z ali s, je poudarjal tudi Janko Pajk², kar je treba pri pisavi tudi upoštevati. V pisavi, pravi, je treba ozirati se na »preteklost in sedanjost jezika. Kdor samo staroslovenski jezik pred seboj vidi, zabredel bo v enostransko trdenje.« Tako naglaša glede predpone vz ali vs, da se je v v mnogo slučajih izgubil: ... »piše (se) vz: vzeti; vs... vsplamtiti (Janežičeva »Slov.«³); ali v se je že skoro zavsema zgubil; sliši se še sam s: scimiti, skliti.« Dalje navaja zglede: vzdigniti, vzdihniti, ter pristavlja: »Tudi tu se je v zgubil in sam z ostal: zglavje, zlesti, zrediti« (327). Po l. 1862. je začel Levstik staroslovensko predpono nanovo uvajati v pisavo in posledica tega je bila, da se je vedno bolj širila ter se po l. 1880. skoro docela sprejela, o čemer pozneje več!

(Dalje.)

¹ Janežičeva Slovnica l. 1854. navaja samo te tri zglede pri predponi vz: vzhod, vznak, vzdigniti (80).

² V Pesmih, 1854. piše Levstik le: vzdihljeji (56). V Rokopisu Kraljedvorskem piše: vshod (4, 8, 12) vzradová se (10) vse se vzmoži, vse v Tatarje skoči (11) vzdihovanje (18), vzdíše (37) vzveseli se Vojmir (21, 40) vzraščena (24) vznak (27). V Novicah, 1858. piše Levstik: vzlasti (3, 12, 22). V Glasniku, 1858. 1. zv. vzlasti (47, 81) vznak (47). 2. zv. vzdahne v živih sanjah kralj (41).

³ l. c. 111. Tu graja tudi hrvaško pisavo uz: uzrok, uzvišenost, »česar«, pravi, »ne imamo posnemati, temoč v vz spremenjati.«

⁴ Glasnik, 1858, 2. zv. 150.

¹ V Glasniku, 1859, 3. zv. 98 sl.

² Nekteri fonetični zakoni našega jezika, Novice, 1862. 326, 327.

³ dostavek Janka Pajka (= po Janežičevi Slovnici)!

ČEZ VRTOVE.

Zložil Silvin Sardenko.

Tih sprehod
čez vrtove;
majej dih
mimo plove.

Nagel bel
pokimava;
»šmarnica,
bodi zdrava!«

O spomin,
dalje plovi!
Z Bogom, vrt —
in cvetovi!

